

KARYS

Eina syki savaitė.

Kaina: 3 mėn. 15 auks.,
6 mėn. 30 auks., 12 mėn.
50 auks. Atskiri numeriai
1 auks. 50 skatikų.

Adresas: Kaunas, Lai-
svės Alėja 12 Nr. «Kario»
Redakcija. Telef. 90 Nr.

4 (140) Nr.

Kaunas, 1922 m. sausio mėn. 25 diena.

IV metai.

Kaštantas Ostrogiškis Lietuvos vyriausias etmonas. (1460—1530).

Lietuvos gynėjų tarpe šis etmonas turi pirmu-
nę vietą. Bet lietuvis, kaip Katkevičius, jis nebuvo.
Kilimo gudas, tikybos stačiatikis, tas žmogus visa
širdimi buvo pamylėjęs tą savo plačią tėvynę, kur
gražiai ir taikiai sugyvendavo dvi tautos — lietuviai
ir gudai. Tų gudų, savo vientaučių, tautos ir tikybos
reikalų jįsai nepamiršdavo, juos gindavo visur, kur
lenkai norėjo gudų tautą skriausti, ar kur kitų tikybų
dvasininkai skriaudė stačiatikius. Bet tik išgirdęs, kad
iš kur nors eina žinia, jog priešas puolė plačias ir
ilgas Lietuvos sienas, Ostrogiškis skubiai renka ka-
riuomenę — ir skuba prie sienų su priešu kautis. Ir
dažniausiai laimingai.

Gimė jįsai 1460 metais ir priklausė Lietuvos gu-
dų didikų šeimynai. Nuo pat jaunų dienų teko jam
dalyvauti visokiuose karuose ir jau 1497 metais jis
skiriamas Lietuvos vyriausiuoju etmonu, kaip tuo-
met dar Lietuvos didįjį etmoną vadino. Jįsai buvo
pirmas vyriausias etmonas, ligi gyvos galvos ski-
riamas, nes buvę prieš jį etmonai, kaip keli Radvi-
los, Petras Montigirdaitis, Jonas Katkevičius, Petras
Baltasis, tik laikinai Lietuvos kariuomenei vadovavo.
Greit teko jam susidurti su didesniu ir stipresniu
priešu, susidurti ir pradėti pralaimėjimu ir nelaisve,
savo taip garbingą karo karjerą.

Jonas III rusų caras, ar did. kunigaikštis, kaip
tuomet juos vadino, nors ir buvo išleidęs Lietuvos
didžiajam kunigaikščiui Aleksandriui savo dukterį Ele-
ną, tačiau nebuvo atsisakęs minties nukariuoti Lietuvos
rytų dalis. Ir 1499 m. staiga, neskelbdamas karo, siun-
čia Lietuvon dvi kariuomenes: viena — rusų totorių
sujungtoji kariuomenė užėmė Sieversko kunigaikštį-
ją, kuri tuomet priklausė Lietuvai. Kita, 40.000 kareiv-
vių vedamų Jurgio Koškino ir Danylos Ščenės, ant
Vedrošos upės laukė vedamos Kaštantos Ostrogiškio
Lietuvos kariuomenės. Turėdamas tik 3¹/₂ tūkstančius
žmonių, Lietuvos etmonas visgi pirmas puola rusus,
bet įsilaužęs su savo nedideliu būriu į priešų nesu-
skaitomas eiles, jis buvo apsuptas ir kartu su daugeliu
kitų pateko nelaisvėn.

Prasidėjo jam sunkios dienos. Džiaugdames Lie-
tuvos vyriausią vadą pagavę, rusai apkalė jį gran-
diniais ir išgabeno Vologdon. Patys gi toliau, kartu
su totoriais Lietuvos žemes draskė. Kaštantas Os-
trogiškis tik svajoja, kaip iš nelaisvės pabėgti, kaip
už pralaimėjimą atkeršyti. Tačiau nelengva pabėgti.
Toks grobis uoliai dabojamąs. Nematydamas kitos
išeities, jis galop apsimeta suininkąs rusams tarnauti.
Tuomet jis paleidžiamas, statomas rusų vaivada ir
kariuomenės priekyje siunčiamas prieš totorius į vie-

tus. To jam tik tereikėjo. Kautis su totoriais tai jo
uždavinys, kaip Lietuvos piliečio, nes totoriai nuolat-
tos ir jo kraštą puldavo. Ir vienoj tokių su jais kau-
tynių jis sumušęs totorius, pradeda juos vytis. Vijo-
si, nors prieš jį nebebuvo matyti, vijosi dienomis,
savaitėmis, kol... nepasivijo Lietuvos sienų. Lietuvon
grįžo 1507 m. rugsėjo 25 d., visų didžiausiu džiaug-
smu patiktas.

Tik sugrįžęs, tuoj vėl apėmė vyriausiojo etmono
vietą, kurią laikinai paeiliui buvo užėmę, jam esant ne-
laisvėje, Šimanas Alšėniškis, Stanislovas Kešgaila,
Stanislovas Kiška.

Grįžo pavojingiausiu Lietuvai metu, kuomet ne
tik priešas grėsė Lietuvos sienoms, bet ir prasidėjo
vidujinė kova, kuri galėjo visą kraštą rusams ati-
duoti. Iškilė šis karas dėl Mykolo Glinskio, gabaus
karo vado, kuris faktinai Lietuvos kariuomenei va-
dovavo esant oficialiu vadu Stanislovui Kiškai. Ne-
patenkintas savo asmeniniuose siekimuose Glinskis,
nesenai laimėjęs kautynėj su totoriais ties Klecku, su
dalim gudų ir rusų Lietuvos sričių kunigaikščių per-
simeta rusų pusėn ir įveda Lietuvon rusų Vasiliaus
III kariuomenę.

Lietuvos didysis kunigaikštis Zigmantas I, galė-
damas atsiremti tokiais vadais, kaip Ostrogiškis ir
kaip kurie kiti, skubiai renka kariuomenę ir ties Or-
ša 1508 metų liepos 18 d. sutinka Glinskį su rusais.
Lietuvius ir gudus čia veda Ostrogiškis. Išsigando
rusai, nepriėmė kautynių, pradėjo trauktis, juos gi
vijo Lietuvos ir dalinai lenkų kariuomenė, kurie į vi-
sas puses išsisklaidė mušdami mažesnes priešų
partijas.

Po trumpos kiek ramesnės pertraukos, vėl pra-
sideda 1512 metais naujas karas su rusais. Pradžio-
je pirmi puola totoriai, kurie dažnai palaikydavo ru-
sus jų žygiuose Lietuvon. Jie grėsė dabar tiesiog
lenkams, nes pradėjo puliti dabarties rytų Galicijos sritis,
kurios tuomet dar Lietuvai priklausė. Arti 25 tūk-
stančių totorių pasiekė net Peremišlių. Lenkai, kurių
kariuomenė šias sritis turėjo saugoti, pabūgo, bijojo
neišsilaikysianti, ir Zigmantas I skubiai šaukiasi iš
Lietuvos Kaštantą Ostrogiškį su Lietuvos kariuome-
ne. Šis skuba, susijungia su lenkais, apima vyriausią
vadovybę ir ties Vyšnjava 1512 m. balandžio 26
(ar 28) d. puola totorių stovyklą. Staigus, netikėtas
puolimas, kaip ir visi Ostrogiškio puolimai, nulemia
kautynių laimę. 5 tūkstančiai totorių lavonų nuklojo
kautynių lauką. 16 tūkstančių totorių pateko nelai-
svėn, 10 tūkstančių arklių — buvo Ostrogiškio kariuo-
menės karo grobis. Be to paleista daugybė jau su-
imty totorių belaisvių.

Bet kol Lietuvos kariuomenė kovėsi pietų fronte
ne tiek savo, kiek Lenkijos sienas gelbėdama, kol
nebuvo kam ginti Lietuvos rytų, rusai staiga įveda-
mi stiprią kariuomenę Lietuvos rytuose 1514 me-
tais, ima Smolenską, kuris nuo to laiko visą am-

žių išliko jų rankose. Netikusi Lietuvos kariuomenės organizacija, reikalas kiekvienam atskiram žygiui iš naujo kariuomenę rinkti, neleido laiku atvesti paspirties Smolenskiui. Pavyko tik sulaikyti tolimesnį rusų žygį į Lietuvą. Šis darbas vėl Kastantui Ostrogiškiui teko. Vedamas Lietuvos kariuomenę, prie kurios buvo prijungtas ir žymus lenkų, Jono Sverčovskio vedamas būrys, Ostrogiškis 1514 metų rugpiūčio gale ties Beržūnės upe du kart sumuša mažesnius rusų būrius ir 1514 m. rugsėjo 8 d. ties ta pačia Orša, kur jam teko jau laimingai kautis, jį sumuša didelę Čeledino kariuomenę. Laimėjimas įvyko vien tiktai Ostrogiškio dėka, nes teko turėti reikalo su rimtu, gerai pasiruošusiu priešū. 10 rusų vaivadų pateko nelaisvėn, kelios dešimtys tūkstančių nukautų, 20 tūkstančių laimėtų arklių padalyta tarp kariuomenės. Tačiau Smolensko atimti nepavyko.

Karai nesiliauja. Ligi 1519 metų eina nepaliaujami, nors be didesnių sėkmių karai su rusais, kol galop tik 1522 metais padaryta 5 metams paliaubos.

Bet neramu ir su totoriais. Kas metai jie tai didesniais, tai mažesniais būriais puola iš pietų. Ir Ostrogiškiui tenka visur paspėti, visur atmušti, ir dažniausiai laimėti. Kartais jam ir nevyksta, kaip pav. 1519 metais ties Sokaliu, kur pralaimėjo, nes lenkų vadai nenorėjo klausyti Lietuvos kariuomenės vado. Bet už tokius pralaimėjimus jis moka aštriai atmokėti. Ir laimėjimas ties Olšanica 1527 metais (dabar Vasilkovo apskrityj) dar labiau pagarsino šio Lietuvos karo vado vardą. 24 tūkst. totorių žuvo karo lauke, paleista ligi 80 tūkstančių jų paimtų belaisvėn.

Greit po to, 1530 m., Ostrogiškis baigė savo garbingą gyvenimą. Daugiau kaip 60 laimingų kautynių ir nė vieno žingsnio Lietuvai neišstikimo — štai šio Lietuvos gudo nuopelnai.

Kap. B.

A. † A. Kapitonas Stasys Bondoris—Naruševičius.

Sausio 18 d. amžinai atsisveikino su šiuo pasauliu Karo Butų Skyriaus Vyresn. matininkas kapitonas Stasys Adomo sūnus Bondoris—Naruševičius.

v. V. Korolenko.

Griuvesiai.

(Ištrauka iš apsakymo: „Blogoje draugijoje“).

...Mano motina mirė, kuomet aš turėjau šešetą metų. Labai nuliūdęs tėvas rodos visai pamiršo mane. Kartais jis glamonėjo mano mažytę sesutę ir savotiškai ja sielojosi, nes ji buvo panaši į motiną. Aš gi augau, kaip laukinis medelis lauke, — niekas manimi labai nesirūpino, bet užtat niekas nevaržė mano laisvės.

Miestelis, kuriame mes gyvenome, vadinosi Kunigaikščio Kraitis arba, paprasčiau, Kunigaikščio Miestelis. Jis priklausė vienai nusigyvenusiai, bet išdidžiai lenkų giminei ir turėjo visus tipingus visų smulkių pietvakarių krašto miestų bruožus, kame, tarp ramiai bėgančio sunkių darbų gyvenimo ir smulkaus smulkaus žydų gešeto, baigia gyventi savo liūdnąsias dienas nuskurę išdidžios ponų didybės likučiai.

Jeigu jūs važiuojate prie miestelio iš rytų pusės, tai jūms pirma visa ko metasi į akis kalėjimo namas, geriausias miesto architektūros pagražinimas. Pats miestelis išsiplėtė apacioje ties užmigusiais, susiteršusiais tvenkiniais, ir į jį reikia leistis nuolaidžiu plentu,

Atsisveikino netikėtai nutraukęs ryšius su gyvenimu revolverio šūviu į galvą.

Nabašnikas buvo kilęs iš senos gudų bajorų šeimos ir gimė 1889 m. kovo 24 d. Bistromovcų dvare, Slobodkos valsč., Ežerėnų apskrityje.

Mokslą pradėjo B.-N. Mintaujos gimnazijoje, iš ten persikėlė į Žemaičių dvas. seminariją, kur išklaušė 2 kursų. Iš ten jis įstojo į I Politechnikos kursus (Petrapily), kur baigė matininkų skyrių. Baigęs kursus, B.-N. tarnavo matininku Poltavoje nuo 1911 ligi 1914 m.

Didžiojo karo metu nabašnikas stojo į 4-ą sapiorų batalioną (Samaroje) ir iš ten buvo komandiruotas į Petrogovo praporščikų mokyklą. Baigęs mokyklą 1915 m. rugpiūčio 15 d. B.-N. išėjo karininku į 116 pėst. Malojaroslavo pulką, su kuriuo per dvejus metus dalijosi visas karo sunkenybes ligi pat Rusų armijos suirimo. Būdamas rusų tarnyboje jis buvo apdovanotas šv. Onos ir šv. Stanislovo II laipsnio ordenais su kardais, šv. Onos ir Stanislovo III laipsnio su kardais ir juostele ir šv. Onos IV laipsnio su parašu „už narsumą“. Baigė rusų tarnybą štabo kapitono laipsnyje.

Išaugęs kaime, neturtingos, mažžemės gudų liaudies tarpe, nabašnikas pasiliko tikroju tos liaudies sūnumi, neatsitraukė nuo gimtinės žemės, netapo nei maskoliu, nei lenku.

Gudų tautos judėjimui esant Rusų arm., B.-N. būdamas tautybės gudas, prisidėjo ir pats prie to judėjimo savo aktingu darbu. Patekęs į gudų kongresą Minske kaip savo dalies delegatas, jis atsiduoda tautos darbui visa savo kilnia, karšta prigimtimi...

Nuvargintas, nesveikas grįžo jis į savo gimtąją Braslaviją, kurią rado Maskvos bolševizmo okupuotą. Vėlionis nežalėjo šaltai žiūrėti į tai, kaip Kristaus tikybės ir nepriklausomos Lietuvos priešai grobė ir žudė jo krašto žmones. Ir jis sušuko: „do bronj na paustanniel“ Veikia organizavęs „Žaliųjų“ būrius, B.-N. užkirto kelią komisarų žiaurumams ir gynė gyventojus.

Išvijus lenkams Maskvos okupantus, jis buvo įtartas lenkų žandarų ir priverstas bėgti į Kauną, kur įstojo į kariuomenę ir gavo kapitono laipsnį.

Kapitonas B.-N.-us gerai žinomas visiems Braslavijos gyventojams kaip karštas kovotojas už katalikų bažnyčią ir tėvynės laisvę. Kiek nepakenčiamas buvo jo vardas bolševikams, galima spręsti ir iš to fakto

užtvirtu tradicine „užtvara“. Mieguistas invalidas, nurudusia saulėje figūra, garbinantis ramų snaudulį, tingiai pakelia šlagbaumą ir — jūs jau miestelyje, nors, gal šios atmainos iškart nepastebite. Pilkos tvoros, aikštelės, užverstos įvairių atmatų krūvelėmis kaituliojasi su įsmukusiomis į žemę pusiau aklomis „bakužėmis“. Toliau plati aikštė įvairiose vietose rodo tamsius žydų „užvažiuojamųjų namų“ vartus; valdžios įstaigų namai savo baltomis sienomis ir lygiomis tarsi kareivinių linijomis iššaukia nusiminimą. Medinis tiltas, einantis per siaurą upeliuką, girgžda, virpa po ratais, ir juda, tarsi jėgų netekęs senis. Už tilto eina žydų gatvė su sankrovomis, krautuvėmis, krautuvėlėmis, stalais mainikaujančių žydų, sėdinčių ant trotuarų po skėčiais, ir su riestainių pardavėjų palapinėmis. Smarvė, purvas, būrellai vaikų, šliaužiojančių gatvių dulkėse. Bet štai dar valandėlė ir — jūs jau už miesto. Ramiai šnabždasi ant kapinių kapų beržai, ir vėjas draiko javų laukus ir prie kelio esančio telegrafo vielse dainuoja liūdnąsias, nebaigiamas savo dainas.

Upelis, per kurį eina pamirėtasis tiltas, išbėga iš tvenkinio ir įsilieja į kitą. Taigi iš šiaurės ir iš pietų pusių miestelis buvo apsuptas plačių vandens lygumų ir raistų. Tvenkiniai kasmet sekė, apaugo žolėmis, ir

kad būdamas su viena gūdų dalimi Braslave 1920 m., aš gavau oficialią pranešimą iš bolševikų karo pasienio komisaro apie atvykimą atostogų į mano rajoną kapitono B.-N. „pavojingo agitatoriaus ir grobikų bandos organizatoriaus“. Žinoma, šis begėdiškas pranešimas pasiliko be išdavų.

Vėlionis puikiai mokėjo gimtąją jam gūdų kalbą ir daug yra rašęs eilėmis ir proza. Prieš pat mirtį jis sumanė ir rodos, pradėjo rašyti didelį pasakojimą iš 1919–1921 m. m. epokos. „Čas wojnaū“ (karo laikas).

Karo gyvenimas įvarė B.-N. čiuvių neišgydomą vidurių ligą; B.-N. dažnai sirgo, gydėsi ir labai kentėjo. Kūno kančios dažnai atsiliepdavo ir jo psichikoje: paskutinėmis dienomis jis buvo psichinai nesveikas.

Žvalgyba areštavus jį š. m. sausio pradžioje, dėl pastebėtų jame keistumų pagreitino neišvengiamą likimą, ir sausio 18 d. B. N., savo ranka pasidarė galą sunkioms kančioms.

Teatleidžia jam Visagalis jo sunkią nuodėmę, padarytą, be abejo, beprotybės valanda.

Tebūnie tau lengva žemelė brangusis drauge sunkioje kovoje už Tėvynės laisvę ir nepriklausomybę.

Major. Ružancovas.

Savitarpio pagalba.

Pirmame šių metų „Kario“ numery, bendrais ruožais atpasakojau, — kas tai yra „koperacija“, kaip maždaug koperatyvai — bendrovės organizuojamos, kaip kiekvienas iš mūsų gali koperatininku tapti. Čia gal kai kas paklaus: „kam man reikia į senių kompaniją bruktis? apseis be manęs“. Atsakysiu — vyručiai, jūs, kurie mūsų brangios šalies sargyboje gal ne vieną naktelę stovėjote po atviru dangum, ar ne pastebėjote gražaus aukštybėje plaukiančio „Sietyno“ žvaigždyno? ar ne tiesa, kad tas žvaigždžių susibūrimas daug yra gražesnis — negu šiaip pavieniui išmėtytos žvaigždės. Ne lygindamas noriu pasakyti, kad ir žmonės, bendrai savo reikalus aptardami, ir veikdami kilniam tikslui, to lygiai yra gražesni ir pastebimi kaip anas sietynas — nes tai yra organizuotas vienetas.

aukštos tankios nendrės siūbavo, tarsi jūra, didžiausiuose raistuose. Vieno iš tvenkinių viduryje buvo sala. Saloje — sena, pusiau sugriuvusi pilis.

Pamenu, su kokia baimė aš visuomet žiūrėdavau į tą išdidų pasenusį rūmą. Apie jį buvo padavimų ir pasakojimų vienas už kitą baisesnių. Kalbėjo, kad sala buvo supilta dirbtinai, belaisvių turkų rankomis. „Ant žmonių kaulų stovi sena pilis“, kalbėjo seni žmonės, ir mano įbauginta vaiko vaizduotė matė po žeme tūkstančius turkų griaučių, kaulų rankomis palaikančių salą su jos aukštomis glaustašakėmis tuopomis ir sena pilimi. Aišku, kad dėl šios priežasties pilis išrodė dar baisesnė. Dargi gražiausiomis dienomis, kuomet mes, būdavo, įdrąsinti šviesa ir garsiais paukščių balsais, prieidavome prie jos arčiau, ji dažnai įkvėpdavo mums paniškos baimės, — taip baisiai žiūrėjo į mus senai išdaužytų langų juodosios įdubos; tuščiose salėse buvo girdimas slaptas judėjimas: akmenėliai ir tinkas, atsilupdami, krito žemyn, iššaukdami skambų atgarsį, ir mes bėgome neatsižiūrėdami, o paskui mus dar ilgai buvo girdimas stuksėjimas, trepsėjimas ir šūkarimas.

O audringomis rudens naktimis, kuomet milžinai tuopos siūbavo ir užė nuo užlėkusio ant jų iš už

Kad koperacija siekia kilnų tikslą, — kažin ar kas abejoja, ne bent tie, kurių interesus ji paliečia. Iš tikrųjų, koks yra reikalas, kad Ickus ar Lauras, turėdamas gerai prikimštą mašną, rūpintusi, kad mes vartotojai laiku atsitikus reikalui, turėtum degtukų, ar druskos, ar tai kito daikto; argi mes patys negalime tuo pasirūpinti? Žinoma, vienas gi neisi į degtukų fabriką dėl dėžutės, ar į kasyklas druskos nevyksi dėl keletu svarų ar centnerio, bet žinant, kad tu pat reikalavimų savo ūky turi mano draugas, kaimynas ir tūkstantis kitų žmonių, tai ar negeriau, kad susitarę, radę savo tarpe sumanų žmogų, patys savo reikalais ir rūpintumės? Jei Ickus ar Lauras galvoja, kas mums įbrukus ar kuo daugiausia parduoti, tai tas rūpesnis ir mūsų „globojimas“ yra visai panašus į gero ūkininko, rūpesnį avimis — kad daugiau ir gražesnių, vilnų nuo jų prisikirpus; tai ir kirpdavo ligi šiol sėkmingai vertelgos vartotojus, dar pritardami „Va, koks aš geras, į žibalą vandens ne daug pripiliu, uždirbti stengiuos ne rublį už rublį, bet tik kapeikėlę už kapeikėles“. Organizuoto gi vartotojo tikslas — pašalinti tarpininkus tarp gamintojo ir vartotojo, kad imamus tarpininkų nuošimčius — pelną gražintų kaip vartotojui taip lygiai darbininkui — gamintojui.

Jei ūkininkams yra reikalas savo produktus perdirbti, pavyzdžiui, grūdus sumalti, tai jie tam kuria koperatyvą — „gaminimo bendrovę“ (yra tokia Šetuje) ir jau nebebučiuoja malūnininkui rankų, kad būtų toks geras sumaltas ir neluptas trigubai; ne, patys malimui nustato tvarką ir kainą, patys naudoja gautu pelnu. Arba štai Krakėse plytine gam. bendrovė įtaisė turėdama molio ir sumanių žmonių; ir gerai lipdol

Arba vėl, kai reikia ūkyje skatiko pasiskolinti, ar nežinome kaip tai sunku gauti, turi žmogus storkakliui gerokai pasilenkti, ir dar kokiuos nuošimčius mokėti, kol išprašysi — o kam tai reikalinga? Štai Raguvoje ir kitur žmonės susiprato, kad tas reikalas galima daug lengviau sutvarkyti įsteigus „Taupmenų — Skolinamąją bendrovę“; žinoma, kad yra žmonės laisvų pinigų, tai jie gali į tokią bendrovę lygiai (kaip į Banką sudėti, reiškia taupymui, nes už tai gaus nustatytą valdybos nuošimtį; gi kitiems, tos apylinkės žmonėms, kuriems reikia lėšų pataisyti savo ūkiui, vienu žodžiu, naudingai apyvartai, tai jie, būdami tos

tvenkinių vėjo, baimė slinko nuo senos pilies ir viešpatavo visame miestelyje. „Oi vei-mir!“ baimingai kalbėjo žydai; senos dievobaimingos miestietės žegnojosi, ir dargi mūsų artimiausias kaimynas, kalvis, neigsis patį velnio jėgos buvimą, išeidamas šiomis valandomis į savo kiemelį, žegnojosi ir kalbėjo mirusių ramybės malda.

Senas, žilabarzdys Janušas, neturintis buto ir gyvenęs viename pilies rūsių, dažnai mums pasakodavo, kad panašiomis naktimis jis aiškiai girdėjo, kaip iš po žemėsėjo riksmas. Po salą pradėdavo judėti turkai, daužėsi kaulais ir garsiai kaltino ponų žiaurumą. Tuomet senos pilies salėse ir aplink ją saloje žvangėjo ginklai, ir ponai garsiais šauksmais šaukė savo kareivius (gaidukus). Janušas, jį aiškiai girdėjo, kaukiant ir užiant vėsulą, arklių trypimą, kalavijų skambėjimą, komandos žodžius. Vieną kartą jis dargi girdėjęs, kaip vėlionis dabartinių grafų diedukas, pagarsėjęs amžiams amžiniams savo kruvinais pasižymėjimais, išjojo, savo arklio kanopomis stuksėdamas, į salos vidurį ir nertingai keikėsi: „Tylėkite ten, laidokai, šuns tikėjimo“!

Šio grafo vaikai senai jau paliko savo bočių gyvenimą. Didesnė dukatų ir kitų brangenybių dalis, kuriais buvo prikrautos grafo skrynios, perėjo už tito

bendrovės nariai, gali ten pasiskolinti už nustatytą bent kiek aukštesnį nuosimtį, tuo būdu iš mažo nuosimčių skirtumo išlaikoma yra bugalteris ir reikalinga knygvedyba — ir niekas negali jau tos apylinkės žmonių naudoti, nebent tamsumas, dėl kurio dar daug Lietuvos piliečių kenčia kietą vargelių...

Dar Lietuvoje nėra sunaudota viena sritis, būtent kultūros kėlimas su koperacija. Mums visur yra reikalingi Liaudies Namai su salėmis vaidinimams ir skaityklomis bibliotekomis; aš tikiu, kad susibūrę jaunimas ir piliečiai galėtų tą dalyką pakelti geriausia per tam tikrą koperatyvą.

Tai kaip matote, yra daug tokių reikalų, kurie traukte traukia ir jaunuosius „bruktis“ į senių tarpą, kad pasimokyti visuomenės darbo, kad pavaduotų reikalui esant ar patarnautų savo žiniomis, ir turim atminti, kad nėra jokio valstybinio ar visuomeninio reikalo, dėl kurio pasakytume „be manęs apseis“ ypač koperacijoje.

Ed. J. Šulčys.

Vašingtono konferencija.

Vašingtono konferencijos darbai duoda teigiamą rezultatą.

Patogesniam susipažindinimui su šiuo darbu, peržiūrėsime ją atskirais punktais.

Didžiųjų jūrų Valstybių pajėgų sulyginimas konferencijos pradžioje.

	Yra	Statoma		
	laivų	talpumo	laivų	talpumo
Anglija	538	1.860.480 tonų	17	199.880.
Jung. Valst.	464	1.289.463	69	734.928.
Japonija	99	528.689	85	805.188.

Pagrindiniai tēziai, įvairių valstybių iškelti konferencijoje.

Jungtinės Valstybės iškėlė pagrindinį dēsnį apie savo laivyno lygumą su anglų laivynu.

Japonija pareikalavo teisių turėti apsigynimo laivyną, kuris pajėgomis būtų lygus su kiekvienos valstybės laivynu siunčiamu į Tolymus Rytus.

Prancūzija pareikalavo tonazų lygus su Japonijos dideliais vienetais ir tonazų lygus Anglų nardomais laivais. Prie to Prancūzija pareiškė, kad jai reikalingas tik atsigynimo laivynas, dėl ko ji reikalauja, laisvai sunaudoti tonazą ypatingai lengvųjų kreišerių ir nardomųjų laivų statymui.

Italija reikalavo būtinai turėti Viduržemių jūroje laivyną lygų kiekvienos valstybės be Anglijos.

Tyliojo Vandenylio problemos reguliavimas. Svarbiausias konferencijos uždavinys išrišti laivyno pajėgų sulyginimą nustatant Anglijai, Amerikai ir Japonijai, kaip 5:5:3.

Tyliojo Vandenylio pakraščiai neturi būti sustiprinti. Anglų Japonų sąjunga pakeičiama keturių valstybių sąjunga — Anglijos, Jung. Valstybių, Japonijos ir Prancūzijos. Sąjungos terminas — 15 metų.

Aukščiau nurodytas karo laivynų sulyginimas neiečia nardomojo laivyno.

Sulyginamo tonazų nustatymas tarp valstybių laivams didelio talpumo.

Priimtas sulyginimas: tonazas Anglijos, Jungtinių Valstybių, Japonijos, Prancūzijos ir Italijos laivams didelio talpumo santykiuoja kaip 5:5:3:1, 7:1,68.

Einant šiuo santykiavimu Japonija privalo sunaikinti viršdrednautą „Setsu“, Amerika gali baigti statyti du viršdrednautus „Colorado“ ir „Vašington“, o kitus du „North-Dakota“ ir „Delaware“ sunaikinti, po to ji turės tris viršdrednautus tipo „Inland“ prieš du Japonijos viršdrednautus.

Anglija gali baigti du drednautus ne daugiau kaip 35.000 tonų kiekvienas ir sunaikinti keturius tipo „King George V“, „Erin“, „George V“, „Centurion“ ir „Ajax“.

Rezultate Anglija turės 20 karo laivų talpumo 525000 tonų, Jungt. Valstybės — 18 su 525000 tonų ir Japonija — 10, 313000 tonų talpumo.

Prancūzija ir Italija gali turėti po 5 karo laivus 175000 tonų talpumo.

Tonazų nustatymas laivams turintiems oro aparatus.

Priimta, kad šio tipo laivai neprivalo turėti daugiau kaip 27000 tonų; skaičius patrankų ant šių laivų ne-

žydų gryčias, ir paskutiniai garbingos giminės atstovai pasistatė sau prozingą baltą namą ant kalno, toliau nuo miesto. Tenai bėgo jų liūdnas, bet vistiek iškilnus gyvenimas paniekinančiam, išdidžiam atsiskyrime. Tik retkarčiais senasis grafas, toks pat paniūręs griuvesys, kaip ir pilis saloje, pasirodydavo mieste ant savo senos anglų kumelės. Saly jo, juodoje amazonėje, išdidi ir išdžiūvusi, miesto gatvėmis jojo jo duktė, o užpakaly reikšdamas pagarbos sekė štalmeisteris. Išdidžiai grafienei visuomet buvo lemta palikti sena merga. Lygūs jai savo kilme jaunikai, vaikydami užsienypas- kui pirklių dukrelių pinigais, parodę savo silpną dvasią, išsisklaidė pasaulyje, palikdami savo gimtąsias pilis arba parduodami jas žydams, o miestelyje, kuris buvo netoli jos rūmų, nebuvo jaunikaičio, kuris būtų išdrįsęs pakelti savo akis į gražuolę grafiene. Pamatę šiuos tris jojančius žmones, mes, maži vaikai, kaip pulkas paukščių, pakildavome iš minkštų gatvių dukčių ir, skubiai išsisklaidę kiemuose, baimingai, įdėmiai sekėme akimis paskui paniūrusius baisios pilies savininkus.

Iš vakarų pusės, ant kalnelio, tarp supuvusių kryžių ir įgriuvusių kapų, stovėjo senai užmiršta unytų koplytėlė. Buvo tai tikrai senyje išsiplėtusio fikroje

miesto duktė. Kada tai, suskambinus varpams rinkosi į ją miestiečiai švairiuose, nors, ir nelabai gražiuose „kuntušuose“, su lazdomis rankose kalavijų vietoje, kuriuos žvangino smulkioji „šlėkta“ irgi susirenkanti šaukiant skambiam unytų varpui iš aplinkinių kaimų ir vienasėdžių.

Iš čia buvo matyti sala ir jos tamsios didžiulės tuopos, bet pilis pikta, niekinamai slėpėsi nuo koplytėlės tankiuose žalumynuose. Tik tuomet, kai pietvakarių vėjas ištrūkdavo pro nendres ir užlėkdavo ant salos, tuopos pikta siūbavo ir jų protarpiais žybsėjo langai, ir pilis, rodėsi, mėtė į koplytėlę paniūrusius žvilgsnius. Dabar ir pilis, ir koplytėlė buvo jau lavonai. Pilies akys užgeso, ir jose jau nežibėjo pavar- kario saulės atspindžiai; koplytėlėje vietomis įgriuvo stogas, sienos nubirėjo ir skardaus, aukštų tonų, vario varpo vietoje, pėlėdos naktimis dainuodavo joje savo piktašias dainas.

Bet senas, istorinis skirtumas, skyrusis kadais išdidžią ponų pilį nuo miestiečių unytų koplytėlės, tęsėsi ir po jų mirties: ji palaikė knibžėjusieji šiuose supuvusiuose lavonuose kirminiai, užėmusieji išlikusius požemių kapų rūsius. Tie mirusios koplytėlės ir pilies kapų kirminiai buvo žmonės. (Be dangus).

daugiau 10, kalibro ne daugiau kaip 8 coliai ir neaprežtas skaičius patrankų 6 colių kalibro.

Ivairioms valstybėms nustatytas toks tonažas — Anglija ir Jungt. Valstybės po 135000 tonų, Japonija 81000 tonų, Prancūzija ir Italija kiekviena po 60000 t.

Nardomųjų laivų tonažo nustatymas. Klausimas, kurio valstybės negali galutinai aptarti. Labiausiai nenusileidžia Prancūzija reikalaujanti 90.000 tonų. Italija skaičių nenurodo, tik reikalauja lygios su Prancūzija. Anglija sutinka su nustatytomis jai 60000 tonomis. Japonija reikalauja — 54 000 tonų. Amerika siūlo 42000 tonų Prancūzijai, 32000 tonų Japonijai ir 22000 Italijai.

Pa dėdami eji kar o laivai. Nustatyta, kad kiekvieno laivo tonažas neprivalo būti didesnis kaip 10.000 tonų. Jų skaičius neaprežtas.

Jūrų plėšimas. Pakeltas klausimas dėl uždraudimo nardomiems laivams skandinti prekybos laivus. Neišpildžius bus laikoma jūrų plėšimų ir bus baudžiama kurios nors valstybės teismų.

Kiti klausimai:

Konferencijoje buvo taipgi pakeltas klausimas apie draudimą nuodingas dujas vartoti.

Nutaria, kad prekybos laivai negali turėti patrankų daugiau kaip 6 col. kalibro.

Konferencijos programa toli gražu dar neišsemta, bet likusieji klausimai — atraeiliai.

K. Boleckis.

Žiemos sportas.

(Chokei rungtynės).

Š. m. sausio mėn. 22 d. 1 val. po piet Lietuvos Fizinio Lavimosi Sąjungos čiuožykloje (Nemuno uoste) pirmą kartą Lietuvoje įvyko chokei rungtynės tarp lietuvių ir vietos svetimtaučių komandos. Kadangi svetimtaučių komandoje rungtynių pradžioje trūko keleto žmonių, tai jų pusėje žaidė keli lietuviai.

Chokei yra sportinis žaidimas, panašus į futbolo žaidimą. Dvi komandos — paprastai kiekviena iš septynių žmonių — stoja viena priešais antrą. Kiekviena komanda turi savo, tam tikro pločio ir aukščio vartus, kuriuos gina nuo priešo puolimų. Kiekvienas žaidimo dalyvis turį rankose viename gale išlenktą lazda ir ant kojų uždėtas pačiužas. Yra specialių chokejo pačiužų. Prisilaikant tam tikrų nustatytų taisyklių, stengiamasi įmušti lazdomis mažą guminį sviedinį į priešo vartus. Žaidimas labai smagus, reikalingas miklumo ir mokėjimo gerai čiuožti; jis lavina ne tik kojas, bet ir rankas, krūtinę ir plaučius. Chokei žaidžiama ne tik žiemos metu ant ledo, bet ir vasarą aikštėje ar pievelėje.

Šiose rungtynėse vos pradedantieji žaisti lietuviai parodė didelio miklumo ir apskrumo: į priešo vartus buvo įvyti net penki golai. Ypač pasižymėjo lietuvių komandos žaidėjai: S. Garbačiauskas, p. Bulota ir leitenantas Darius. Svetimtaučių pusėje buvo labai gerų, jau senai žaidžiančių dalyvių, bet sviedinį įvyti į lietuvių komandos vartus jiems nė kartą nepavyko.

Nemuno pakrantėj šalia čiuožyklos, nežiūrint šalto oro, bet dailiai saulutei šviečiant, prisirinko žiūrėtojų būrelis, kurie turėjo progos pasigerėti nematytu jiems reginiu, ir pasijuokti iš dažnai puoliančių dėl blogo ledo žaidėjų.

Turėjusios tą pat dieną įvykti Lietuvos pirmenybių čiuožimo rungtynės norvegų ir paprastomis pačiužomis dėl blogo ledo neivyko. Būtų pageidaujama dar šiais metais turėti savo lietuvių čiuožimo rekor-

dus, kad ateity rengdami rungtynes, matytume daromą šioje srityje pažangą.

Baigdamas pastebėsiu, kad Liet. Fiz. Lav. Sąjungos čiuožykloje beveik kasdieną nuo 4 val. vakaro galima pratintis žaisti chokei. Tai vienintelė kalbamos rūsies Kauno čiuožykla. Naudodamies ta proga kasdieną, į ją susirenka daug panelių, vaikų ir pagyvenusių piliečių, kad linksmai ir nudingai paleistų keletą valandėlių tyriame ore ir dvasiniai pasilsėtų.

J. S.

Iš gudų literatūros.

Jadvigin Š.

Šuns tarnyba.

Dažnai aš girdėdavau (o gal ir Tamstos girdėjote) kaip kiti žmonės kalba: „abuoja tai tarnyba — šuns tarnyba“. Girdėdavau ir mąstydavau: Kokia gi ten tarnyba? Šuniui tai tikrai bus šuns tarnyba, bet ir tai ne abuoja, nes ir šuo — geriausias žmogaus draugas ir ištikimiausias jo tarnas. Bet kad žmogaus tarnybą vadintų pašelusia, šuns tarnyba — niekad jokiu būdu neįtikėsia. Gali būti tarnyba sunki, labai sunki, bet ne abuoja, nes joks darbas žmogaus nežemina.

Bet vieną kartą kokiu tai reikalu teko būti man mieste. Nakvojau pas savo krikšto tėvą. Išryto išėjome į gatvę, stovime ties vartais ir kalbamės... Tik staiga žiūrime, bėga keletas pusbernių, o su jais ir vienas suaugęs jų draugas, paskui juos seka vaikai — ir visi jie klykia, švilpia! Kaip tik kuris jų kur nors pamatys nelaimingą šunį, tai kad pasileis paskui jį, kad net pādai žybčioja... Žiūriu išvertęs akis ir nieko suprasti negaliu! Tik štai matau važiuoja vežimas — nei tai vežimas — nei tai vištinė, tarsi didelis geležinis narvelis; ant to narvelio sėdi pusbernis — arkliuką paveja; du kiti pusberniai su dideliais, tarsi meškerės, botagais irgi prikibo prie to narvelio. Norvelyje tupi šunys, turbūt, kokia dešimtis — ir maži ir dideli, įvairių spalvų, o narvelio užpakaly bėga dar vienas nedidelis kudlotas šuo.

Kas tai yra? — Klausiu savo krikšto tėvo.

— Tai žmonės, — sako — kurie klajūnus šunis gauda, o ta kompanija, kur prieky klykdama bėgo — ai bent geri žmonės, — visumet jie ką nors gera širdyje turi, taip ir vaiko šunis, kad nepakliūtų į tų nevidonų rankas.

— O tas užpakalinis, — klausiu — kodėl yra laisvas?

— O, — sako krikšto tėvas, — jis yra pats svarbiausias šunų gaudytojas: tai yra provokatorius. Reiškia jis bėga gatve ir susipažįsta su savaisiais: pastebės kurį nors, iškarto bėga prie jo — iš vienos pusės užeis — pauostys, iš kitos — pauostys, uodegelę į visas puses paraitys, o tas jau ir linksmas naują draugą radęs, ir liežuvį parodys. Čia tie nevidonai metasi su tais botagais į naują draugą ir geležini narvelį... O tas kudlius — tikras Judas — rodos nieko neįvyko tik uodegą vėl labiau prispaus, snukį žemyn nuleis, ir bėga sau toliau, atstotęs ausis, išvertęs akis naujos aukos ieškoti...

Na, vyrnčiai, ši tarnyba, tai jau tarnyba: tiesa, kad abuoja. Tur būt, mažai rasis ir šunų panašiai tarnybai eiti.

Žmogus ir žemė.

Iš S. Musino vertė V. Švipas.

IV.

Dykumų gyventojai.

Dykumose žmonės įsikuria, dėl stokos geresnio vandens, prie šaltinių ar upelių, todėl santykiai su atskirais punktais negali būti lengvi. Nuo to laiko, kai atrastas buvo jūros kelias į Ameriką, jų santykiai nenutrūksta, o Afrikos Sachara yra ir dabar kliūtis tarp valstybių išilgai Viduržemio jūros gyvenančių.

Dykumų gamta, nėsant vienodos drėgmės, labai savotiška, ir visa joje gyva privalo prie to taikintis. Taip Australijoje yra augalai, kurių lapai nuo džiuvimo apsaugoti stora oda, o šaknys įlenda giliai į žemę, gaudamos ten drėgmės per visą sausmečio laiką.

Labai įdomus pavyzdys yra kai kurie augalai, kurių mikroskopinės liaukos išleidžia kvepiančius tepalus, apsupančius augalą lyg debesiu, neduodančiu išgaruoti jo drėgmei—skystimui.

Tą patį vaizdą duoda ir gyvuliai. Dykumose dauguma graužuolių, kai saulė išdegina visa ant paviršiaus, maitinasi augalų šaknimis, iš po žemės juos iškasdami.

Kupriai, antilopės, strausai pasižymi tuo, kad neuilsdami gali toli keliauti visai be vandens.

Dvikupris kupranugaris, pav., po sunkių krovinių gali nešti 9—10 dienų, kur ne kur nulaižydamas sniegą savo troškimui numalšinti.

Kad papročiai visų dykumų gyventojų yra panašūs, matyti iš to, kad jie vienodi pas persus, arabus ir turkus.

Pati dykumų gyventojų išvaizda charakteringa: visi jie muskulingi, bet apiblogiai.

Nuo skaisčių saulės spinduolių oda pasidaro juoda ir kadangi oras dykumose sausas, ji greitai susprogsta. Štai kodėl madžiarų stepių piemenys pritrina savo odą riebalais ir nešioja kailinius ant lazdos nuo vėjo apsaugoti.

Žmonės čia nuostabiai sveiki. Tur būt dėl to, kad ne daug yra ozono, užmušančio visas bakterijas, ypač tuberkuliozo.

Čia džiova yra visai nežinoma ir nesenai gimė idėja įsteigti čia sanatorijas tuberkulioziniais ligoniams.

Pas dykumų ir stepių gyventojus labai išvystyti išorinių jautimų organai, nes nuolatinio jų įtempimo reikalauja medžioklė ir kova su priešais. Jie girdi tada, kada mes nieko negirdime. Kalmukai, per pusę varsto girdi normalę žmogaus šneką. Kirgizų motinos, išstempia savo kūdikiams ausų kraukles, pritaikydamos juos ateities gyvenimui.

Indiečiai prie savo gyvenimo vietos net naktį prišliaužia vien savo laukų kvapsnių vedami.

Arabai Sacharoje užuodžia nuo tolo Nilą, nors jo dar nematyti. Dar nuostabiau išvystytas pas juos matymas: jie gali pastebėti ant orizonto mažiausį punktą.

Vyrai gauda kenguru, muša bumerangu paukščius, moterys su savo namų manta ir ant nugaros kūdikiais, vaikiojasi arti jų, rinkdamos medų, valgomas šaknis ir medžių sakus.

Visos tautos, ypač piemenų ir medžiotojų, tur būti klajūnais. Gi oazose ir pagal upes apsigyvena pastoviai. Pas tautas, kurios tebėra klajūnais ir dabar užsiliko jų papročiai. Paprastai tai plėšikų gaujos, plėšiančios per dykumas einančius karavanus.

Į tai stumia gamtos būdinumas ir blogas maistas, o vietos žinojimas ir geros akys palengvina pavojingą darbą.

Visą klajūnų turtą sudaro gyvuliai, sidabro ginklų ir kilimų pagražinimai; reikalingų kasdieniam gyvenimui daiktų skaičius yra minimume. Sėdima ant patiestų kilimų ant žemės, nereikalinga nei stalų, nei kėdžių, kad apsunkintų gyvulių pervažiavimuose.

Moterys atlieka sunkų darbą ir neturi teisės valgyti su vyrais prie vieno stalo.

Išvermė ir organizmo jėga, išvystyti klajūnų giminų ilgą amžių kovoje dėl būvio.

Sacharos gyventojai savo perėjimuose dykumoje, maitinasi tik pora finikų per dieną; bloguose atsitikimuose jie praduria ant kupranugario kaklo gyslą ir geria jo kraują, su maltu kaulu maišydami.

Kalmukai tris dienas gali nevalgyti ir negerti, ir jeigu paskui neranda vandens, tai išrauna iš arklių karčių plaukus ir kramto juos.

Atrades valgi, jie pasižymi nepaprastu valgumu.

Mongolai gali būti nevalge keleta dienų, bet ketvirtis avino, o puotose ir visas avinas laikomas paprasta vyro porcija. Bet iš kitos pusės, daug valgyti nėra vyrai gražu, tai paliekama moterims ir šunims.

Vyrams reikia susilaikyti, kad geriau laikytųsi kovose, žaisluose arba rimtoje kovoje dėl gyvenimo.

Klajūnai turi daug laisvo laiko ir jie jį leidžia žaisdami.

Mėgstamiausi žaislai — šaudymas į taikinį, žaidimas sviediniu, kaulais, kortomis, šachmatais; jojimas ir šokimas irgi labai išsiplatinę. Dykumų ir stepių gyventojų gyvenime galima sutikti ypatingų sąlygų iššauktų ypatybių. Jie, pavyzdžiui, visai nevartoja druskos—bruožas pas visus laukinius žmones esantis. Jie druską, kūnui reikalingą, ima bevalgydami augalų šaknis, kuriuose yra daug druskos.

Karakteringas jų bruožas — nešioti savo ginklą visai paviršiuje, kad nugąsdintų tuo savo priešininkus.

Stepių ir dykumų gyventojai visada vaikšto su už dengta galva, ją apsaugodami nuo lietaus, vėjo ar karščio. Jie nešioja šaltes, feskas ar kailio kepurės.

Nusiimti kepurę pas juos skaitoma nepadoru, bent šventykloje ir prieš vyresnį asmenį negalima stovėti be kepurės.

Stori kailiniai, kuriuos šitos tautos nešioja, vienodai apsaugo juos nuo šilumos ir nuo šalčio.

Sacharoje arti ligi 70° C., todėl basomis kojomis vaikščioti negalima; gyventojai nešioja ilgus batus (vyrai ir moterys) arba šliures.

Mongolai nekenčia vandens, ne taip kaip arabai, kurie be upelių, paunksningų oazų negali įsivaizduoti sau rojus; jie stato savo trobas toli nuo vandens ir geria tik virintą vandenį.

Stepių ir dykumų tautos negeria ir su panieka žiūri į tuos, kurie geria.

Jie labai religingi: Sinajus, Palestina, Arabija — iš šių trijų vietų išėjo trys monoteistinės pasaulio tikybos.

V.

Žmogaus veikimo įtaka šalies charakteriui.

Juo labiau išsivysto ekonominė tautos kultūra, juo labiau tai atspindi šalį, kurioje jis gyvena.

Pats nuostabiausias reiškinys greito dykumos pavirtimo į kultūringą šalį yra Amerika ir Australija. Didžiausią Amerikos miškai, kur dar praėjusio amžiaus pradžioje ganėsi buivolų pulkai, iškirsti; stepių vietoje išaugo auksiniai jėvai ir didžiausios mėsos ir medvilnės plantacijos.

Didelis perkasų ir geležinkelių tinklas jungia Misisipi lygumą su Atlantikos okeanu ir Kanados ežerais; iš daugelio šachtų gaunama anglis, rūdys, žibalas.

Tokį pat skubų išaugimo pavyzdį matome Rusijoje—Petrogrado istomoje.

Religijos darė įtaką ir ekonominei kultūrai. Islamas, draudžias girtuoklybę, išnaikino vynuogynus; Krikščionybė, priešingai, tai palaikė. Taip pat didelės įtakos darė ir vienuolynai, kurie būdavo steigiami miškuose.

Europa panaši į tyrimų lauką, kur mėgina aklimatizuoti įvairias augalų sėklas ir gyvulių veisles. Nė vienos pasaulio šalies nėra, iš kur į Europą nebūtų atvežta kas nors iš augalų ar gyvulių. Iš Australijos atvežtas cukalpietas, labai brangus medis, iščiulpiantis drėgmę iš žemės; tas medis išdžiovina balas. Iš Amerikos paimti kalakutai, tabakas, maisas, svarbiausia, bulvės; daugiausia paimta iš Azijos: įvairios vištų veislės, povos, kviečiai, miežiai, kaštanai, riešutai, persikai, abrikosai ir migdolas.

Žmogus rūpinasi augalus ar gyvulius pakeisti, pagerinti savo naudon.

Šalis visumet turi tą išvaizdą, kokią duoda jai gyventojai.

VI.

Geografinių sąlygų įtaka tautų išsivystymui.

Tauta, pasak prancūzų mokslininko Renano, tai bendruomenė, turinti savo tikslą bendromis jėgomis siekti bendro gėrio.

Kas vienija tautą jos bendrame darbe? Kas skiria nuo kitų tautų? Ją jungia geografinės ir ekonominės sąlygos.

Gyventojų stengimasis ir valia, siekiantieji pagerinti sau sąlygas, duoda jiems gyventi vienu jausmu, vienu tikslu. Tuo būdu gyventojų masės prieina prie valstybės sudarymo, ir išsivysto viena, tvirtai surišta grupė—tauta.

Šveicarijos kantonai, nors ir labai skirtingų tautų gyvenami, padarė sąjungą, nes juos jungė noras apsaugoti savo gražius namus ir ekonominius interesus. Šveicarai yra tautinio išsivystymo pavyzdys.

Raštų apžvalga.

Z. Ž. Drogi Litwy. Uwagi o kierunku polityki litewskiej. Kowno. 1922. (Lietuvos keliai. Pastabos dėl lietuvių politikos krypties. Kaunas. 1922.).

Pirmame straipsnyje autorius kalba apie mažųjų valstybių ateitį apskritai. Jis randa, kad naujosios mažos valstybės kaip Lietuva, Latvija ir Estija turi daug priešininkų. Todel daug kas abejoja dėl tų valstybių ateities. Bet autorius nurodo senųjų mažų valstybių pavyzdį — Šveicarijos, Švedijos, Norvegijos ir Danijos, kurios turi šviesią dabartį ir ateitį, kurių neturi net didžiosios valstybės.

Toliau, būsimąjį Lietuvos gynimo klausimu, autorius randa, kad Lietuvai nėra ko bijoti, jog didžiosios kaimynės sutrins ją; nes kitų mažųjų valstybių pavyzdys parodo, jog joms kaip tik rečiau tenka kariauti, kaip didžiosioms. Kada Vokiečiai užpuolė mažą Belgiją, tai Anglai jiems paskelbė karą ir privertė Vokiečius pasiduoti. Taigi, nors Lietuva ir maža, bet yra didžiųjų valstybių, kurioms svarbu, kad Lietuva neprarastų nepriklausomybės.

Toliau, autorius randa, kad Prancūzų interesai Europos rytuose nėra palankūs Lietuvos nepriklausomybei; nes jiems svarbu čia turėti stiprą talkininką prieš Vokiečius. Jie norėtų atstatyti didžiąją Rusiją, bet kol ten vyrauja bolševikai, palaiko didžiosios Lenkijos planus, kuri galėtų tuo tarpu atstoti Rusiją.

Anglijos interesai reikalauja palaikyti mažąsias valstybes, nes Anglams didžioji Rusija ne tikrai neref-

kalinga, bet dargi žalinga, kadangi ji būtų pavojinga Anglams Rytų Indijoje, kur yra didžiausi Anglų turtai. Taip pat Anglai neeis per daug įsigalėti ir Vokiečiams, kadangi jie tada būtų pavojingi patiemis anglams, nes ir Anglai ir Vokiečiai yra prekybos ir pramonės valstybės ir todėl prieš karą labai tarp savęs varžėsi.

Vokiečių interesai rytuose reikalauja, kad mažosios valstybės priklausytų jiems. Bet kol kas Vokiečiai po Didžiojo Karo labai nusilpę. Ir Anglai priešintųsi tokiam Vokiečių įsigalėjimui. Bet ir Vokiečiams geriau, kad tos valstybės būtų nepriklausomos, negu kad priklausytų jiems priešingoms valstybėms, pavyzdžiui, Lenkams.

Rusai laiko Lietuvą savo dalimi ir, jeigu tik galėtų, vėl ją pagrobų. Jiems tos mažosios valstybės tai „langas į Europą“. Tik dabar lie tam per siloni. Bet ir jie nieku būdu nesutiktų, kad Lietuvą paimtų Lenkai arba Vokiečiai ir nuolat su jais kariautų dėl Lietuvos.

Lenkijos interesai Lietuvoje verčia ją nuolat kišti į Lietuvos reikalus. Pirmiausia, jiems reikia gauti išėjimą į Baltijos jūrą. Nors Lenkai dabar ir turi tą išėjimą per laisvą Dansko miestą, bet jis labai netikras, nes sustiprėjus vokiečiams gali būti tuojau uždarytas. Toliau, Lenkijai, kaip daugiausia pramonės šaliai, svarbu turėti Lietuvą, kaip žemdirbių šalį, kurioje galima būtų savo prekės parduoti. Be to, dar jai rūpi čia prisodinti savo emigrantų, nes ji turi per daug bežemių ir mažžemių, kuriuos ir norėtų sukisti į Lietuvą ir Gudiją. Taip pat jie turi daug savo valdininkų, kuriems nebeužtenka vietos Lenkijoje, taigi ir jiems čia atsirastų naujų vietų. Be to dar Lenkija per keletą amžių unijos su Lietuva spėjo sulenkinti daug lietuvių ir gavo iš Lietuvos daug garsių vyrų, kaip Mickevičių, Kraševskį, Moniušką, Kondratavičių-Syrokomią, Kąščiušką ir kitus. Taigi ir toliau norėtų jie naudotis Lietuva ir tam tikslui atgaivinti tą uniją.

Bet ar turi Lenkai Lietuvai teisių? Lenkai savo teises Lietuvai remia visų pirma unijomis, kurios buvusios padarytos Lietuvos su Lenkija savo valia. Bet, viena, mes žinome, kad tos unijos buvo padarytos vieno tik bajorų luomo, o antra ne savo noru, bet prievarta; taigi tos unijos dabar nustojo vertės. Antros lenkų argumentas (įrodymas) yra tai, kad žymi Lietuvos gyventojų dalis kalba lenkiškai. Bet ir tas argumentas nesvarbus, nes, pavyzdžiui, Šiaurės Amerikos Jungtinėse Valstybėse viešpatuoja anglų kalba, bet Anglija neturi jokių pretensijų prie Jungtinių Valstybių. Belgijoje viešpatuoja prancūzų kalba, bet Prancūzai, nors per didįjį karą buvo užėmę žymią Belgijos dalį, kurią savo krauju atvadavo iš Vokiečių okupacijos, visai nemėgino jos sau prijungti. Prancūzai be jokių sąlygų pasibaigus karui sugrąžino Belgijai jos sritis. Dabar Belgai padarė sąjungą su Prancūzais, bet jeigu pastarieji būtų kitaip pasielgę, tai Belgai tikrai būtų griebęsi ginklo.

Vienintelis mūsų kelias, autoriaus nuomone, tai būti visados pasirengusiems gintis ir ieškoti draugų tarp tų kaimynų, kurie nenori mūsų žemės užgrobti. Prie jų autorius priskaito Latviją ir Estiją, kurių interesai tokie pat, kaip ir Lietuvos. Taigi Latvija, Estija ir Suomija yra artimiausi ir ištikimiausi mūsų draugai ir su jais reikia padaryti sąjungą. Toje sąjungoje reikia Lietuvai stovėti savo nepriklausomybės sargyboje. Paskutinėje minutėje Lietuva ir jos kaimynės gali pasiremti tik tomis didžiosiomis valstybėmis, kurios nenori pavergti ir kolonizuoti jos žemės, kurioms nerūpi ji susilpninti.

Toji knyguė, kurioje iš viso tėra 39 puslapiai, yra labai įdomi visiems lietuviams, ypač mūsų kariams.

Gaila tik, kad ji parašyta daugumai nesuprantama lenkų kalba. Kas moka lenkiškai, tiems labai praverstų pasiskaityti.

K—as.

P. Rusiecki. Dlaczego żołnierz polski przychodzi do Litwy. Wyd. 3 Wilno 1921 p. 31.

Koszeko. Przyjacielska rozmowa polska z litwinem. Wyd. «Nowin» 1922 p. 11.

L. Ż. Próba pogodzenia Litwy z Polską. Notatki krytyczne. Kowno 1921 p. 52.

Visos trys knygtės, kad ir lenkiškai rašytos, bet visai ne lenkiškos savo nusistatymu.

I Pirmoj, išėjusioj jau trečioj laidoj, aiškinami tikslai lenkų veržimosi Lietuvon. Pasirėmiama Lietuvos dvarininko Vankavičiaus tuo pačiu ankgalviu rašyta, brošiura, kurioj šis atvirai išpasakojo, kad Lietuva yra reikalinga Lenkams kolonizuoti ir ją visaip išnaudoti. Čia P. Ruseckas suprantamoj formoj ir parodo, kiek nuo to ji būtų nukentėjusi.

II Antroj knygtėj lietuvių su lenku pasikalbėjimo formoj, pasakojama apie lietuvių-lenkų ginčo priežastis, šaukiami Lietuvos sulenkėję žmonės, kad greičiau nusikratytų visokių «varšaviakų» įtakos ir susitaikintų čia Lietuvoj visi tie kaimiečiai kurie ar lenkiškai ar lietuviškai kalba, bet visgi yra broliai nuo amžių. Parašyta gan gyvai ir įmanomai, tai gaila, kad autorius pramanė ypatingą kažin kokį žargoną, kuriuo neva mūsų lenkeliai kalba. Tiesa, jų lenkiška kalba sudarkyta bet kaip tik kalbama ne taip, kaip autorius kad rašo. Ir toks kalbos darymas skaitytojui gali tik pasityčiojimu iš lenkų kalbos išrodyti ir pasiekti visai priešingą pastatytam tikslą.

III Trečioj knygtėj jau rimtoji, bet suprantamoj formoj kalbama apie tą pagarsėjusį Hymanso projektą «sutaikinti» Lietuvą su Lenkais. Nors projektas ir atmetas, tačiau dar nekarta jis gali iškilti kokiu kitu tonu. Taigi neprošalį kiekvienam knygtėn įsiskaityti, kad geriau suprastų, dėl ko atskiri šio projekto punktai yra mums nepriimtini.

Visos trys knygtės tinka platinti tarp mūsų lenkiškai kalbančių vietos valstiečių.

Steigiamasis Seimas.

158-as sausio mėn. 13 d. posėdis.

Finansų, Prekybos ir Pramonės Viceministeris p. Dobkevičius atsako į atstovo Beržinskio paklausimą dėl Tilmanso geležies liejyklos, kuri nesistengia pabaigti ir paleisti darban, kad dirbtų krašto reikalams ir dabar nereiktų senos geležies mainyti nauja. Atsakydamas p. Dobkevičius nurodo, kad Vyriausybė neišgali liejyklai padėti, nes neturi pinigų. Į atstovo Starkaus paklausimą, kuris klausia, kada bus paruoštas 1922 m. biudžetas. P. Dobkevičius paaiškina, kad 1922 m. biudžetas jau ruošiamas ir sausio mėn. pabaigoj būsiąs įneštas Seiman.

Toliau tęsiamas Žemės reformos įstatymo svarstymas.

Ginčai prasideda dėl 8 §, kuriame kalbama, kad bažnyčių, vienuolynų ir kitos žemės, kurios buvo rusų vyriausybės atimtos, turi būti gražintos tikiybiniams organizacijoms. Socialistai nesutinka šio § priimti, bet Seimo daugumai priėmus šį § daroma pertrauka. Po pertraukos p. Slezevičius socialistų liaudininkų vardu perskaito deklaraciją, kurioj krikščionys kaltinami, kad jie ryžtasi pravesti Seimo vien tik savo tikslus.

todel, nenorėdami nešti atsakomybės, jie atšaukia iš Kabineto gyd. K. Grinių.

Tuo šios dienos posėdis ir baigiamas.

159-sis sausio mėn. 17 d. posėdis.

Pirmininkauja kun. Staugaitis.

Ministerių Kabinetas atsako į skubotą interpelaciją apie neteisėtą pil. Sapiro išmetimą iš buto.

Užsienių Reikalų Ministeris Dr. Jurgutis atsakydamas praneša, kad dėl šio buto sekvestravimo specialio Ministerių Kabineto nutarimo nebuvo, buvo tik bendras Ministerių Kabineto nutarimas, kur įgaliojamas Vidaus Reikalų Ministeris surasti reikalingus butus Užsienio Reikalų Ministerijos reikalams. Dabar Ministerių Kabinetas svarstydamas šią skubotą interpelaciją irgi nusistatė, kad tai esą padaryta valstybiniam reikalui. Atidaromos bendros diskusijos.

Diskusijose dalyvauja atstovai Vaitiekūnas ir Čepinskis.

Diskusijoms pasibaigus priimama atstovo Starkaus pasiūlytoji pereinamoji formula:

„Išklaušęs Ministerių Kabineto atsakymą į interpelaciją dėl privatinio turto sekvestravimo valstybės reikalams, Steigiamasis Seimas randa, kad įstatymo privatiniam turtui sekvestruoti valstybės ir kariuomenės reikalams“ jį vykdant gyveniman, dėl būtinų sunkių gyvenimo sąlygų, mintis yra gyvenimo praktikos iškreipta. Todel siūlo vyriausybei pateikti Seimui įstatymo sumanymą, dėl privatinio turto sekvestravimo valstybės reikalams, kuris sunormuotų šį klausimą, žiūrint šių dienų gyvenimo sąlygų.

Toliau ima žodį atstovas Krupavičius nepaprastam pranešimui. Jis skaito deklaraciją, kuria atsakoma į deklaraciją, paskelbtą socialistų liaudininkų demokratų ir valstiečių sąjungos bloko sausio mėn. 13 d. posėdy. Joje atremiami visi priekaištai, kurie buvo užmetami krikščionims demokratams. Toliau svarstoma „Pavardžių keitimo įstatymas“ ir „Apdraudimo Draugijos „Lietuva“ išimtinio apdraudimo teisių statymo sumanymas“.

160-sis sausio mėn. 18 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Iš eilės svarstoma „Algų nustatymo epidemijos personalui kovai su kolera įstatymas“. Toliau „Karių specialybės priedo įstatymo sumanymas“, „Karo Mokyklos, Aukštųjų Sanitarijos kursų, Sanitarijos puskarininkų mokyklos lektoriams atlyginimo įstatymas“.

Didelių ginčų sukėlė kitas dienotvarkės punktas „Žemės ūkio darbininkams ordinarininkams atlyginimo minimumo įstatymo sumanymas“, kuris priimamas pirmuoju skaitymu ir atiduotas Darbo ir Socialės Apsaugos Komisijai antram skaitymui paruošti.

Aks.

KARIUOMENĖS KRONIKA

Šeduvoje vietinės draugijos surengė N pulko batalionui Kūčių vakarienę.

Meiliai pavaišinti kareiviai džiaugdamies grįžo namo. Ypač juos džiugino mintis, kad mūsų visuomenė nepamiršta pašauktųjų į karių eiles savųjų šventės kareiviams buvo linksmos!

M. Gurklys.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— **Ministerių kabineto atsistatydinimas.** 1922 m. sausio 18 d. Ministeris Pirmininkas Dr. K. Grinius įteikė P. einančiam Respublikos Prezidento p. Steigiamojo Seimo pirmininkui pareiškimą apie Ministerių Kabineto atsistatydinimą.

— **Lietuva ir Genujos konferencija.** Yra nepatikrintų žinių, kad Lietuva nebūsianti pakviesta į Genujos konferenciją, dėl to, kad ji nesanti dar de jure pripažinta. Bet dėl tų žinių kyla daug abejonių, nes Lietuva yra pripažinta de jure visos eilės valstybių, kaip Šveicarijos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Argentinos, Olandijos, Brazilijos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Vokietijos ir Sovietų Rusijos. Be to Lietuva yra priimta Tautų Sąjungos tarpan. Pagaliau kviečiama Genujos konferencijon pati Sovietų Rusija, kuri de jure nėra pripažinta nei priimta Tautų Sąjungon.

— **Lietuvių literatūros istorija.** J. Jablonskio vedamuose lietuvių kalbos kursuose po švenčių pertraukos lekcijos ir vėl prasidėjo. Be kalbotyros, kursuose jau nuo lapkričio mėn. skaito lietuvių literatūros istoriją poetas Liūdos Gira.

— **Nelaimė.** Viena panelė sausio 15 d. vėždamasi sporto rogutėmis visai sulaužė sau vieną koją.

— **Lietuvių kursai Latvijos.** Sausio 16 d. Rygoj atsidarė lietuvių mokytojų kursai Latvių Švietimo Ministerijos suruošti.

— **Laikraštis „Laisvė“** Kauno miesto ir apskrities komendanto įsakymu uždarytas.

— **Naujas hebrajų savaitinis laikraštis «Hacofe»** (Budėtojas) greitai bus išleistas žinomo hebrajų rašytojo A. Fridmano.

— **Šiltinė.** Šiaulių m. ir kai kuriuose apskrities miesteliuose kaip Radviliškyje siaučia šiltinės epidemija. Kai kuriose vietose, ta liga susuko sau tiesiog lizdus. Šiaulių kalėjime serga apie 100 kalinių.

— **Dar surasta mūsų pirmojo rašytojo Mažvydžio raštai.** Fil. Dr. Jurgis Gerulis, kurį kviečia Lietuvos universitetas lyginamojo kalbų mokslo katedrai, pernai gruodžio 23 d. Karaliaučiaus arkyve surado Mažvydžio Giesmių knygas (450 pusl. storumo) išėjusias iš spaudos 1566 ir 1571 m.m. Mažvydis yra pirmųjų lietuviškų knygelių autorius, kurios buvo 1547 m. išleistos Karaliaučiuje vardu „Catechismusa prasty szadei“. Mažvydžio Giesmių knygos duos naujos šviesos lietuvių kalbos istorijai.

— **Diplomatinių kurierių etatai.** Yra tikrų žinių, kad Užsienių Reikalų Ministerija greitai laiku įves diplomatinių kurierių etatus.

— **„Keturi vėjai“.** Kaune netrūkus pradės eiti naujas meno laikraštis vardu „Keturi vėjai“. Eis jis tuo tarpu neperiodiniai. Redaguos poetas Kazys Binkis, artimiausiai bendradarbiaujant jauniausios mūsų literatūros atstovams rašytojams Petriui Taruliiui, Saliiui Semeriui ir kitiems.

„Keturi vėjai“ bus tad, kaip ir naujausios mūsų literatūros organas, kurioje jau aiškiai pradeda reikštis ekspresionistinės kryptys.

Laikraštis bus paveiksluotas tapytojų A. Galdiko, V. Jomanto ir kitų.

— **34 centai už rublį.** Esamomis Užsienių Reikalų Ministerijos ypatingam skyriui žiniomis už sudėtus ligi 1915 m. rugšėjo 1 d. Rusų Taupamosiose kasoje Lietuvos piliečių indėlius, galima tikėtis atlyginimo po 34 centus už kiekvieną indėlio rublį. Tuo klausimu dar eina derybos.

Užsieny.

— **Nenori jų dalyvavimo.** Jungtinių Valstybių Užsienio Reikalų Ministeris Hughes gavo daug protestų prieš Lenino ir Trockio dalyvavimą Amerikos Genujos Konferencijoje, į kurią jie pakviesti, nes tai reikštų, kad Amerika pripažįsta bolševistinę Rusiją.

— **Airių kariuomenės karininkų paleidimas.** Oficialė žinia, kad 18.000 Airių kariuomenės karininkų paleidimas veikia vyksta ir pasibaigs savaitės pabaigoj.

Airiai oficialiai paprašė priimti juos į Tautų Sąjungą.

— **Žemės drebėjimas.** Iš Vašingtono praneša, kad 25.000 mylių į pietus nuo Vašingtono, sausio 17 d. buvęs didelis žemės drebėjimas, kuris prasidėjo 11 val. vakarą ir tęsėsi ligi sausio 18 d. 1 val. ryto.

— **Vengrai pakviesti į Genujos konferenciją.** Vengrų Užsienių Reikalų Ministeris grafas Banffy pranešė parlamentui, kad Vengrija pakviesta į Genujos konferenciją.

— **Didelis gaisras.** Berlyne — Tempulhofe dega didelė šokolado dirbtuvė. Teko nugabenti į ligoninę 35 ugnies sužeisti žmonės.

— **Didžiausioji konferencija.** Į didžiausią pasaulio Europos ekonominę konferenciją, Genujoj, bus pakviestos visos 25 Europos tautos. Manoma, kad kiekvienos tautos delegacijoj ir sekretoriatoje, bendrai imant, dalyvaus po 40 asmenų, reiškia iš viso dalyvaus apie 1000 žmonių. Dėl to ši konferencija, tur būt, bus didžiausia visų ligi šiol įvykusių tos rūšies suvažiavimų.

Kalba, kad pakviestųjų valstybių dauguma jau pranešė savo sutikimą.

— **Badas Kaukaze.** Rusų bolševikų laikraščių pranešimais, Kaukazas esąs vienas iš Rusijos sričių, kurios daugiausia kenčia badą. Jei nebus gauta užsienio pagalbos, Stauropoly ligi pavasario išmirs badu $\frac{9}{10}$ gyventojų dalis.

— **Šventojo Tėvo mirtis Romoje.** Sausio 22 d. iš Romos pranešta, kad 5 val. vak. Šv. Tėvo sveikatos stovis pablogėjęs. Atvykęs vice kardinolui į Vatikaną, greta ligonio kambario buvo laikomos mišios. Po mišių Giorgi teikė paskutinio patepimo sakramentą. po ko Šv. Tėvas mirė lygiai 6 val. vakarą. Kadangi Benediktas XV nenorėjo, kad jo kūnas būtų balsamuotas ir jo paskutinė valia buvo, kad jo lavonas pasilikytų tris valandas sosto salėje, o vėliau būtų pastatytas Šv. Petro bažnyčioje, tai jo kūnas buvo tuoj po piet su visa ceremonija pastatytas ant Katafalko sosto kambarielyje, kad visuomenė galėtų jį pamatyti. Sausio 23 d. kūnas bus išvežtas į Švento Petro bažnyčią, kur jis gulės 2 dienas. Kitom žiniomis kūnas gulės 3 dienas. Italų Ministeris Pirmininkas Vatikano įsakė, kad ant visų valstybinių namų vėliavos būtų tik pusiau užtrauktos, kad parodytų gedulą dėl Švento Tėvo mirties.

Toks įsakymas yra pirmą kartą paskelbtas ir parodo, kad valstybės ir Vatikano santykiai labai pagerėjo. Sausio 22 d. pirmą kartą susirinko visi kardinolai. Labai didelė žmonių minia veržėsi į Šv. Petro bažnyčią. Kardinalas Gasparri ir kiti kardinolai paskaitė mirusiojo Papos testamentą, iš kurio velionis palieka visą savo turtą giminaičiui Chiesai.

Iš Vilniaus.

— **Kaip žmonės rinko į Vilniaus Seimą.** Žmonės ne kiek tedalyvavo rinkimuose. Daugelis sodžių gyventojai ir nemanė balsuoti. Kai kurių tų sodžių viršaičiai grasino ūkininkus siųsti karą stovyklon, atimti daiktus, karves ir ką ras arba pabauda

5.000 lenkų markių. Įvairieji lenkų agentai — instruktoriai taipgi, grasino įvairiomis pabaudomis, pvz. 10.000 lenkų markių, statysią kareivius maitinti ir t. t. Nedaug teturės reikšmės išrinktasis tuo būdu Vilniaus Seimas. Apie tai galiną spręsti ir iš to, kad Tautų Sąjunga jo nepripažįsta.

Lenkijoje.

— **Kareiviavimo prievolės Lenkijoje.** Lenkų Seimas svarsto visuotino dviejų metų kareiviavimo prievolės įstatymo projektą, kuris numato laikyti 250.000 vyrų aktingosios armijos. Suskaičiuota, kad tos armijos išlaidos sieks 150 milijardų lenkų markių per metus.

Klaipėda.

— **Del Lietuvos Atstovo Klaipėdoje atšaukimo.** Klaipėdos lietuviai surengė Sausio 16 d. atšauktam iš Klaipėdos Lietuvos atstovui kap. Dymšai išleistuvių vakarienę.

— **Ispanijos (gripės) liga.** Klaipėdą pasiekė Ispanijos liga. Ypačingai išsiplatinusi dirbtuvėse ir šialp vietose, kur daug žmonių gyvena bendrai. Seminarijos auklėtinių tarpe susirgo 30. Darbininkų didelė dalis serga laivų statykloje Lindenau ir celiuliozės fabrike ir del to darbas sutrukdytas.

Gydytojai praneša, jog šia liga ligi šiol buvo lengvai persergama be jokių tolimesnių padarinių.

— **Šmugelis.** Klaipėdos krašto pasieny del menkos iš mūsų pusės apsaugos eina tiek didelis šmugelis linais, javais, mėsa ir kitais Lietuvos produktais, kad Klaipėdos kraštas turi iš to didžiausio pelno ir įstengia „savarenkiškai“ gyventi ir net daryti su lenkais sutartį.

— **Prancūzai mažina kariuomenę.** Prancūzai Klaipėdos krašte sumažina savo kariuomenę — paliko tik 1/4 dalį. Žmonės kalba, kad prancūzų pulkus papildys lenkai.

Latviuose.

— **Sovietų Rusų laikraščių platinimas.** Sovietų Rusų vyriausybė, kuri Latviams sutikus, leidžia Rygoje savo laikraštį „Novyj Put“, reikalauja leisti laisvai platinti Latvijoje ir kitus Sovietų Rusų laikraščius. Latvių vyriausybė sutinka leisti sąlyga, kad ir latvių laikraščiai galėtų būti laisvai platinami Sovietų Rusijoje. Atsakymo į tai negauta.

Oficialė dalis.

Karo Muzėjus yra paminklas tai kovai, kurią Lietuvos tauta ir jos armija pakėlė ant savo pečių del Tėvynės nepriklausomybės. Nėra abejonės, kad tilpusi Muzėjuje medžiaga bus branginama ateinančių kartų ir sudarys gyvas politinę ir karo tradicijas, kurios istorijos likimu kelius amžius buvo tartum nutrauktos ir liko vien atsiminime kaip gražus sapnas.

Šiandien, nustatant naują gyvenimą ir išdirbant mūsų naujo kariško savitumo formas pamatiniu akmeniu istorijos akyse liks tai, ką išgyveno besikuriant, beauganti ir bekovoianti mūsų armija, todėl ypatingą domesį pulkų vadų ir visų karių iki jauniausio kareivio kreipiu greta kasdieninio darbo į šį idėjinį bendrą mūsų reikalą ir tikuos, kad tikri Lietuvos sūnūs ir kariai giliau ir sąmoningiau pažvelgę į šios galybės paminklą, dideliais vargais organizuojamo Karo Muzėjaus uždavinį, remia jį ne vien formaliai, bet žiu-

rėdami jį kaip į bendrą kuriamą paminklą, kurį persiskiriant su tarnyba, o vėliau ir su gyvenimu, teks palikti būsimai Lietuvai.

Įsakau visų dalių vadams Vasario 6 dieną 10 val. ryto atsiųsti į Karo Muzėjų pas Muzėjaus Organizatorių savo atstovus dalyvauti pasitarime del tolimesnio Karo Muzėjaus krypsnio ir vystymosi, o taipgi atgabenant savo dalies eksponatus šių rūšių:

I. Dalių vadų ir pasižymėjusių karių paveikslus ir fotografijas, piešinius, raštus, įsakymus, charakterizuojančius dalies įsikūrimą, plėtojimąsi, komplektaciją, kiek tai leidžia karo paslaptis, apdovanojimus, pasižymėjimus, oficiales iškilmes ir t. t.

II. Visa tai, kas gali charakterizuoti operaciniu atžvilgiu atliktus karo žygius, atvaizduojant įvairiu būdu aplinkybes, kuriose teko veikti daliai, jos laimėjimus, trofėjus, nuostolius ir t. t.

III. Kasdieninio dalies gyvenimo ir darbo charakteristika (fotografijos, paveikslai): užsiėmimai gimnastika, žaislai ir kiti vaizdai, laikraščiai, dienynai, kareivių išdirbiniai.

Greta to visa, kiekvienas karys apylinkėje, kurioj jo daliai tenka stovėti, privalo turėdamas galimybės prisidėti prie senovės istorijos ir karo liekanų rinkimo ir aukojimo, ar bent perdavimo Muzėjui už atlyginimą, kaip pavyzdžiui: senovės šautuvas, kardai, iešmai, kalavijai, šarvai, kulkos geležinės ir akmeninės, kurie šiandien ir netinka vartoti, bet vistiek aiškina mums senovės papročius ir nurodo ginklo išsivystymo istoriją. Svarbu yra gauti Muzėjui išsklaidytus atskirose rankose paveikslus ar tai aliejiniiais dažais tepiotus, ar pieštus, iš kurių būtų matoma, kaip senovėj atrodė mūsų pilys, mūsų miestai, mūsų piliakalnių, mūsų karžygiai, mūsų kovotojai del laisvės ir inteligentai ir paprasti kaimiečiai, jeigu jie prisidėjo prie rašto platinimo, kuomet tai buvo uždrausta, ar nukentėję del lietuviybės ir laisvės.

Nepaprasto svarbumo turi ir visa tai, kas atvaizduoja šį pasaulinį karą, kiek jis palietė Lietuvą ir ją sunaikino. To atvaizdavimui rengiamas Muzėjuje ypatingas skyrius, į kurį prašoma visus piliečius pateikti sudegintų ir sušaudytų miestų, bažnyčių fotografijų ir t. t. Čia reikalingi dokumentai, išlikusieji pavidale atsišaukimų, skelbimų, įsakymų okupantų valdžios, kaip vokiečių, taip lygiai Bermontininkų, bolševikų ir lenkų. Fotografijos okupantų valdininkų, komendantų, kurie ypatingu žiaurumu kankino mūsų kraštą; pagėidaujamas surinkimas kolekcijų, nurodančių okupantų apsilvilkimą, ženklus, ginklus—visi tie pėdsakai kasdien nyksta ir turi būti skubiai gelbimi ir duodami Karo Muzėjaus globon.

Kiekvienas daiktas rastas, iš sykio gal nežinia ką reiškias, tebūna siunčiamas Karo Muzėjui, kur jeigu jis netiks, bus siunčiamas atatinkamon valstybės įstaigon ar muzėjui.

Turint tai visa galvoje, įsakau dalių vadams atgalvinti buvusių Muzėjaus pulkų komisijų veikimą, joms išnykus, sudaryti naujas ir suderinti jų veikimą savo nuožiūra ir kiek tas praktikoje bus pritaikoma su pulko švietimo komisijomis. Fotografijas, paveikslus ir eksponatus kaip galima gaminti iš ekonominių sumų; rėmai, stiklai, aptaisymas bus parūpinta Karo Muzėjuje. Visas svarbesnes fotografijas stengsis duoti padidintas ir gerai atliktas. Skubotas terminas pristatyti pulko eksponatams vasario 6 dieną, nurodomas sąryšis su Vasario 16 d. iškilėmis, kuomet manoma Muzėjų pirmą sykį atidaryti platesnei visuomenei ir imtis leisti Karo Muzėjaus albumą, kuriame turi būti atvaizduota kiekviena dalis. Tolimesnis papildomas darbas ir eksponatų pristatymas eis savo keliu.

Siuo skelbimu kariuomenės žiniai, kad Amerikos Lietuvių aukomis atlietas „Lietuvos Laisvės varpas“

laimingai perplaukė okeaną; Ministerių kabineto sprendimu yra atiduotas Karo Muzėjui ir Vasario 16 dieną iš Muzėjaus bokšto jis pirmą sykį suskambės pasisveikindamas su Lietuva ir paminėdamas tuos žygius kuriuos Lietuvių Tauta ir Kariuomenė atliko nepriklausomybei pasiekti. Ant varpo greta Lietuvos Valstybės ženklo atlieti šie žodžiai: «Lietuvių Seimas Amerikoje Lietuvai, Čikagoje, 1919 m., birželio 8—11 d. ir padėta obalsis:

«O skambink per amžius vaikams Lietuvos,
Kad laisvės nevertas, kas negina jos».

Šį įsakimą paskaityti ir paaiškinti visose kuopose eskadronuose, bateriose ir komandose.

Įs. Kar. 10 Nr. sausio 14 d. Karo Mokslo Sk.

Redakcijos atsakymai.

P. Dambrauskui. Savanoriu atitarnauti mectai į karo tarnybos laiką įskaitomi.

Kar. Praulgauskui Teodorui. Žemė Tamsta gausi pabaigęs tarnybą. Dvarininkas savo žemę šiuo atveju gali parduoti. Jeigu Tamstos tėvas norėtų ją pirkti, jam būtų duota pirmenybė.

Kar. Mikeliui. Iš Tamstos prašymo nematyti, ar Tamsta padavei prašymą komandos keliu, ar savarankiškai, ar tiesiog Krsšto Aps. Min. Kancelerijai, o bergždžias ieškojimas trukdo brangų laiką.

J. Galvanuskui. Kaip gimęs 1896 m. Tamsta negalėsi.

Vyr. vet. felč. Vieržbickiui. Įstatymais einant Tamsta pašalpos negauni.

Kar. Kruosniui. Del Tamstos pinigų gali paduoti prašymą Užsienio Reikalų Ministerijos Ypatingam Skyriui Taikos Sutarčiai su Rusija vykdyti. Prie prašymo pridėkite savo knygutės nuorašą arba originalą — kaip norite — ir kitus liečiančius pinigus dokumentus. Del daiktų pergabenimo — be abejojimo galima, bet tai kainuos labai brangiai. Jei norėsite, paduokite pareiškimą savo dalies vadui, o jis duos tolimesnę eiga.

Kiekvienas nepriklausomos Lietuvos pilietis, jei jis nori sekti ir suprast Lietuvos valstybės augimą, privalo skaityti **DIDŽIAUSIĄ DIENRAŠTĮ**

„LIETUVA“

„LIETUVA“ nepartinis laikraštis, reiškias gyvenamąją politiką. „LIETUVA“ seka ir gvildena Lietuvos vidaus ir pasaulio valst. politiką.

„LIETUVA“ deda daugiausia žinių iš Lietuvos, Prūsų Liet., Amerikos, Anglų lietuvių gyvenimo ir telegramų iš viso pasaulio.

Tik „LIETUVA“ spausdina visus valdžios įsakymus, kuriuos privalo žinoti visi piliečiai.

„LIETUVA“ spausdina apysakų, eilių, feljetonėlių ir i. t. ir atsidedusi seka teatro ir muzikos sritį.

„LIETUVOS“ prenumerata ir privatiniai skelbimai, išskyrus kai kuriuos susitarimus, apmokama iš anksto.

„LIETUVOS“ atskirais numeriais galima nusipirkti visuose Lietuvos miestų knygynuose ir visose pašto įstaigose.

„LIETUVOS“ prenumerata: Lietuvoj metams 222 auks., pusei metų — 115 auks., metų ketvirčiai — 60 auks., mėnesiui — 25 a. Užsieny. metams 440 a., pusei metų — 230 auks. Atskiro num. kaina 2 auks.

„LIETUVOS“ galima užsisakyti didesnį ekzemplorių skaičių ir pardavinėti atskirais numeriais pasilikant savo naudai, susitarus, nuosimti; atskirų num. pardavinėtojai atsilygina su administracija metų ketvirčiais.

„LIETUVA“, labiausiai išsiplatinęs laikraštis, turi daugiausia skelbimų.

Laikraščiui užsakymus ir skelbimus drauge su pinigais siųskite šiuo adresu:
KAUNAS, Totorių gatvė Nr. 14, „LIETUVOS“ Administracijai.

SKAITYKITE

„KARI“!

Visi kariai, kas nori sekti mūsų valstybinį gyvenimą, kas nori gauti paskutinių naujausių žinių iš karo mokslų, turi skaityti „KARI“.

„KARYS“ nuolatos savo turinį tobulindamas ateinančiais metais duos savo skaitytojams:

1) Specialių karo žinių, kad geriau paruoštų karius sunkiam krašto gynybos darbui.

2) Plačiai teiks įvairių mokslo žinių, mokslo naujienų. Viskas bus stengiamasi kuoprieinamiausiai rašyti.

3) Mūsų kariai nors ir kiekvienoje dalyje turi savo gydytojus, bet įvairių prižasčių dėliai ne visuomet gauna platesnių paaiškinimų, kaip lengviau sveikata išlaikyti. Todėl bus periodinai rašoma iš kasdienio gyvenimo igienos.

4) Kaip lig šiolei, taip ir toliau bus teikiama visiems kariams įvairių kaip tarnybinių taip ir kitokių patarimų

ir 5) Bus kiekviename numeryje dedama pasiskaityti vaizdelių, apysakų, eilėraščių ir t. t.

„KARIO“ atsk. num. kaina 1 auks. 50 sk. Adresas: Kaunas, Laisvės Al. 12 Nr.

Užsisakykite 1922 metams „Lietuvos Ūkininką“,

seniausią ir didžiausią Lietuvoj darbo žmonių laikraštį, kuris teisingai ir aiškiai aprašo valstiečių ir kitų darbo žmonių vargus ir duoda jiems geriausių patarimų visuose reikaluose. Duoda patarimų advokatai teisių klausimais, bylų vedime, agronomai ūkio klausimais, veterinarai gyvulių auginime ir gydyme, daktarai sveikatos klausimais ir šiaip įvairių įvairiausiais gyvenimo reikalais. Skubiais klausimais atsako laiškais.

Per metus duoda savo skaitytojams apie 3000 patarimų.

„L. Ūk.“ prenumeratoriai per metus gauna:
52 num. „Lietuvos Ūkininko“ su šiais priedais:
26 num. „Žemė“, geriausio ūkio laikraščio.
12 num. „Jaunimas“, pažangiojo Lietuvos jaunimo laikraštis, kuris ragina jaunimą lavintis, dorai gyventi ir t. t.

12 num. „Savivaldybė ir Koperacija“.

6 num. „Sveikata“, žmonių sveikatos laikraštis daktarų vedamas ir

Kalendorius Didelis „Lietuvos Ūkininko“.

„Lietuvos Ūkininko“ kaina: metams—80 auks., pusei metų—42 auks. Atskiras numeris 2 auks.

Amerikoje: metams—2 doleriu, pusei metų—1 dol.

Vieną numerį pamatyti siunčiame dovanai!

ADRESAS: „Lietuvos Ūkininkas“ *Laisvės Aleja*
Nr. 60, KAUNAS.

Kiekvienas karys, būdamas sulenkintųjų tarpe, gali padaryti Lietuvai daug naudos, platinamas savaitinį iliustruotą lenkų kalba liudies laikraštį

„NOWINY“

Kiekvienas karys, kuriam rūpi, kad legioninkai bei dvarininkai sulenkintųjų tarpe neturėtų sau draugų bei pritarėjų, tegul visur platina mūsų valstybingumo gynėją „NOWINY“.

Kiekvienas karys, kuriam rūpi, kad sulenkintieji kuogreičiausią pasidarytų susipratusiai mūsų visuomenės nariais bei išlikimais Lietuvos valstybės piliečiais, tegul platina ypač pafrontėj „NOWINY“.

Kiekvienas karys, kuriam rūpi, kad mūsų sulenkintieji gautų tikrų žinių apie mūsų valstybės reikalus, šiaip gerai parinktų žinių iš viso pasaulio bei naudingų, šviesą nešančių skaitymų, tegul platina „NOWINY“.

„NOWINY“ metams 20 auks., pusei 12 auks., atskiras Nr. 1 auks. Kas nori „NOWINY“ platinti didesniame skaičiuje, tegul kreipiasi į „Nowiny“ Red. dėl sąlygų.

„Nowiny“ adr.: Kaunas, Duonelaičio g. 15 Nr. b. 3.
Redaktorius ir leidėjas P. Ruseckas.

Karo mokslas nuolat tobulėja, verčia ir karį, o ypač vadą (viršininką) tobulėti.

Kas nori sekti paskutines karo mokslo žinias, tas privalo skaityti

„MŪSŲ ŽINYNĄ“

į kurio programą įeina **KARO MOKSLAS.**

Jei reikalaujame iš kario (viršininko, vado) tinkamo pasirengimo, tai reikia suprasti ta idėja, kurlai tai reikalinga. Skaityk „Mūsų Žinyną“, nes jis valstybės idėją ugdo.

Jei valstybės aukurui save aukojam, būtina! reikia giliai suprasti kam gi ta valstybė reikalinga. Skaitykit „Mūsų Žinyną“, kuris skleidžia tautos gyvybės reikalą, tautos kultūrą.

Mūsų kariuomenė — tautos kariuomenė. Mūsų karys — kiekvienas pilietis. Pilietį, skaityk „Mūsų Žinyną“.

Kas nori pažinti Lietuvos istoriją, tas turi skaityti „Mūsų Žinyną“.

1921 m. „Mūsų Žinynas“ rašė: kapitonas Biržiška, pulkininkas Bobinskis, generalio štabo karininkas Boleckis, majoras Caplikas, Sofija Ciurlionienė, generalio štabo pulkin. Černiveckis, generalio štabo karin. Esče, generolas Galvydis-Bykauskas, Augustinas Janulaitis, Martinas Yčas, kapitonas Kaunas, generolas M. K-ė, leitenantas Kepalas, pulkininkas Kurkauskas, kapitonas Laurinaitis, majoras Popeliučka, vyr. leit. Pupkys, generalio štabo generolas Radas-Zenkavičius, majoras Ružancovas, kapitonas Steponaitis, leitenantas Talliat-Kalpša, profesorius d-ras Šimkus, d-ras J. Šliupas, kapitonas Urbšys, profesorius Vabalas-Gudaitis ir kt.

1922 metais iš spaudos išeis 6 knygos, po 160 puslapių kiekviena.

Priimama prenumerata: 3 knygomis — 80 auks., 6 knygomis — 150 auks.

Išspausdintus knygų kaina bus padidinta.

Adresas: K. A. M. Karo Mokslo Skyrius. „Mūsų Žinynas“, Laisvės Aleja 12 Nr. Kaunas.

Leidėjas—K. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Redaktorius—Ltn. K. Kepalas.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 17

89 39 726